

PRIMORSKI LIST.

Poučljiv list za slovensko ljudstvo na Primorskem.

„Vse za vero, dom, cesarja!“

„Primorski list“

izhaja vsak prvi in tretji četrtek v mesecu. Cena za celo leto 1 gld., za pol leta 50 nvč. — Posamezne številke prodajajo se v tabakarnah po 4 nvč.

Uredništvo in upravništvo

mu je v Trstu, via dei Fabbri št. 7. — Nefrankovana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. — Cena za oglase po pogodbi.

Moč je pravica.

Naslov temu članku se čudno vidi v katoliškem listu, ker stavek, da je moč pravica, gotovo ni resničen. Pa kaj se zmeni prosvitljeno (?) 19. stoletje za resnico in pravico! Več ko v starodavnih paganskih časih, več ko v mračnjaškem (?) in nazadnjaškem (?) srednjem veku velja sedaj krivo in pogubno načelo: *kdor ima moč, ta ima pravico.*

Ali ni res tako? Kdo zapoveduje pravo za pravo po evropskih državah, kdo vlada po svoji volji civilizovane (!) evropske narode? Mar ne brezsrčni židovski kapitalisti, ki vladajo s svojim bogastvom povsod, ki so vzeli v zakup časopisje, da po njem delajo javno menenje, da vplivajo na poslance in državnike, da se po njihovi volji kujejo prostosti v obraz bijoče postave! Dokaz temu je dovolj drzno in silovito zahtevanje, da se vpelje na Ogrskem posilni civilni zakon in pa zloglasna obsodba Rimunov v Koložu, ker so hoteli potožiti svojemu vladarju krivice, ki je morajo trpeti.

Po državnih zbornicah in deželnih zborih se opazuje moralni pritisk, da so čestokrat poslanci, ki bi morali *neodvisno po svojem prepričanju* glasovati le za to, kar služi v blaginjo njihovih volilcev, prisiljeni glasovati proti svojemu prepričanju. Kje je tu toli hvalisana prostost in neodvisnost? In ako ta moralni pritisk ne zadostuje ter se najdejo še možje, ki pogumno zagovarjajo pravico in resnico, ki se odločno potegujejo za vbogi zatirani narod, kojega zastopajo, tedaj pride na pomoč krik in vik in ropot in žvižganje neizprosljivih poslušalcev na galeriji, kakor imamo žalibog tolikrat priliko opazovati tudi v Trstu pri sejah deželnega in mestnega zbora, seveda posebno tedaj, ko se gre za svete pravice naroda slovenskega, ker zoper nas je dobro vsako sredstvo; da se zatira slovenski živelj, mora obveljati tudi geslo: *moč je pravica.*

To se je pokazalo jasno v dvanajsti seji mestnega sveta tržaškega dné 22. maja t. l. pri 3. točki dnevnega reda, ko je moral posl. dr. Sancin med vikom in krikom „slavne“ galerije braniti zahtevo slovenske šole v Trstu. Njegovemu govoru povzamemo tu nekaj podatkov.

Znano je, da biva v Trstu z okolico po uradnih podatkih, ki seveda niso zanesljivi, ker so čestokrat sestavljeni po načelu: moč je pravica, 27.700 Slovencev, dejansko pa mnogo več. Od teh spada jih po uradni statistiki 15.000 na samo mesto, dočim bi jih po pravici našli lahko nad 30.000. Znano je tudi, da se že več let pogumno borijo tržaški Slovenci za slovensko šolo svojih otrok, katerih je gotovo čez 800 za šolo godnih; pa dosedaj bili so vsi naporu brezvspešni, ker vedno se

je protivila pravičnim zahtevam kruta sila mogočnih naših sovražnikov, kojim velja načelo: moč je pravica.

A od druge strani, kjer bi Slovenci za svoje domoljubno mišljenje in državi koristno požrtvovanje smeli po pravici nadejati se zadostne podpore, jim izdatne podpore ne dajo; ne le liberalni italijanski, ampak tudi takozvani *konservativni* svetovalci, ki stoje na strani vlade, so glasovali proti slovenski šoli v Trstu.

Da bi pokazali nekaj dobre volje (?) ter pred svetom olepšali svoje čudno počenjanje nasproti pravični zahtevi slovenskih starišev v Trstu, da se da njihovim za šolo godnim otrokom šola s slovenskim učnim jezikom, sestavila se je komisija, ki je imela nalogo preiskovati istinitost podpisov na prošnji za slov. šolo. Da je bila ta komisija in vse preiskovanje povse nepotrebno, dokazuje dovolj jasno slovenska šola pri sv. Jakobu v Trstu, katero pohaja čez 300 otrok, ki gotovo niso rojeni od italijanskih starišev; dokazuje to, da je v c. kr. državni ljudski šoli z nemškim učnim jezikom 336 slovenskih otrok; dokazuje slednjič to, da je tudi po mestnih ljudskih šolah mnogo slovenskih otrok, ki se tam seveda kaj kmalu poitalijančijo. Vendar komisija se je sestavila, a njeno poročilo o uspehih preiskovanja bije v obraz zdravi pameti in čutu pravičnosti. Pri vsi svoji pristranosti in ojstrosti v izpraševanju našli so vendar 169^{8/10} za šolo godnih slovenskih otrok; torej 169 dočim jih je resnično čez 800! Ali ni torej res, da je moč pravica?

Pa da bi vsaj teh 169 jemali v poštev, a tudi tega ne! Šolski zakon zahteva le 40 za šolo godnih otrok, v enem kraju, in šola se mora ustanoviti; tu pa so jih sami našli štirikrat toliko, kakor jih zahteva zakon, in vendar ali mislite, da so glasovali za slovensko šolo? Ne daj Bog! Liberalci in konservativci (?) vsi vkup so zagnali krik, da slovenske ljudske šole v Trstu nočejo. Edini 4 slovenski poslanci so glasovali za šolo.

Tacega izida se je bilo nadejati, ali bolje, bili smo gotovi, da bode tak izid glasovanja, gledé na sovraštvo proti Slovincem in na to, da so tudi konservativni (?) poslanci že ob času volitev si zagotovili, da v narodnih vprašanjih bodejo glasovali z liberalno stranko.

Tudi uzornemu (!) ponašanju „slavnega“ občinstva na galeriji, ki je tako razgrajalo med govorom dr. Sancina, da se celó glasni zvonec g. župana ni slišal, se ni čuditi; saj je „Triester Zeitung“ sama grajala župana zato ter izrekla sumnjo, da je bila zbornica z galerijo sporazumljena.

Najmanje pa se nam je slednjič čuditi temu, da je predsednik šolske komisije svetovalec žid Mojzes Luzzatto („Il Popolo“ ga imenuje „malega ministra za uk in bogočastje“) hotel zavrniti dokaze dr. Sancina s puhlimi frazami in trditvami, ki so bile že stokrat ovržene. Med drugim je rekel, da o pravici tu ni treba več razpravljati, ker da je že rešena po obstoječem šolskem zakonu. Seveda je rešena, ako se meni nič tebi nič zakonu izognemo in samovoljno delamo drugim — krivico. To se pravi: *pravica je tam, kjer je moč.*

Ozir na šolski zakon iz l. 1868. je rekel Luzzatto, da je ta zakon tako *klerikalen* (torej verski), da bolj klerikalen ne more biti. No ako *brezverni* žid kaj takega trdi, je gotovo gola resnica; prav kakor so zatrjevali branitelji civilne poroke na Ogrskem, da tak zakon daje cerkvi še več prostosti! O zares, „hudobija lagala je sama sebi!“

Židovsko nesramna je trditev Luzzattova, da „je dolžnost mestne občine čuvati *neoskrunjen narodni značaj* mesta, kateri je prevzela po svojih dedih in zabraniti, da isti značaj ne kvarijo *nemirni gostje, prihajajoči semkaj iskat si dela in kruha*“. Seveda je treba skrbno čuvati *italijanski značaj* mesta, kjer je skoraj dobra polovica *slovenskih* imen (če tudi popačenih). Kaj ne? Ako pa je mislil žid Luzzatto z nemirnimi gosti, ki prihajajo ne samo v Trst, ampak po celi Avstriji iskat si dela in kruha, sestradane reveže iz blaženega kraljestva onkraj luže, tedaj rečemo: prav si govoril.

„Finis coronat opus“ — zvršetek venča dela —, tako je tudi žid Luzzatto postavil krono svojem govoru z besedami: „*Ne morem si misliti strašnejšega nasilstva, katero bi se moglo pripetiti naši narodni posesti, kakor če bi se prisilila občina, da odpré slovenske šole*“

LISTEK.

Lažnjivi kljukec.

Spisal Iv. Suša.

II.

Pot v Ameriko in nazaj.

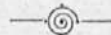
Študentovska suknja.

„Miha“, obrnil se je k Res—ničuj majhen, okrogel možiček „povej, povej, kako si se vozil v Ameriko. Vše pomladi si mi obljubil, da mi poveš. Saj veš takrat, ko sva ga maselje skupaj popila na moj račun?“

„Ej, kaj bi tega ne vedel! — V Ameriko, deš?“ ponovil je Miha, kakor bi se ne mogel takoj spomniti, kaj misli sosed. „Aha!“ vskliknil je po kratkem premolku in zapičil kazalec v čelo. „Vše vem. — Ko so me izpustili iz kasarne, sklenil sem prasniti jo naravnost v Ameriko, o kateri sem čul še kot bosopet srajčnik pripovedovati veliko, veliko lepega. Denarja in česar je drugega treba človeku na potu imel sem dovolj in mahnil sem jo veselo s cesarskega Dunaja v Štamtropolj. To vam je velikansko mesto doli nekje na koncu vsega dobrega, — v turških deželah. Ljudje ne govore tam ne turški, ne nemški, ampak vsakega pol, kakor oni Rezijan Maladuna. Šteje vam laški, a govori slovenski, in da bi videli kako mu teče! — Kar se tiče takih ljudij, prišel sem jaz po dolgem premišljevanju do te srečne misli, da so sinovi onih revežev, katerim je Bog zmešal jezike, ko so zidali tako visok zvonik, da so

v mestu“. — „Narodna posest“ to je *moč*, katero imajo sedaj naši narodni nasprotniki v rokah, in da si oni varujejo to svojo narodno posest s tem, da siloma zatirajo drug narod, to je njim *pravica*. Da resnično napredovali smo v 19. stoletju, prišli smo do spoznanja, da *moč je pravica!* To načelo velja tvojim nasprotnikom, narod slovenski! Zato tako brezobzirno teptajo po tebi in ti kratijo svete pravice, katere ti je dal Bog sam!

Zaključujemo: Ne moremo si misliti strašnejšega nasilstva, katero bi se moglo pripetiti **naši** (slovenski) narodni posesti, kakor če bi se **ne** prisilila tržaška občina, da odpré slovenske šole v mestu. —

Sv. Oče Leo XIII.

Rimski papež in — Slovani.
Poljci, Slovenci, Bolgari.

Zanimivo je, da se najvažnejši dogodki iz življenja Leona XIII. sučejo okolu svetnika, katerega Poljski narod časti za patrona, namreč: okolu angeljskega mladeniča sv. Stanislava Kostke! Iz ljubezni in spoštovanja do sv. Stanislava dal se je namreč posvetiti v mašnika v Njegovi kapeli na Kvirinalu in je tudi prvo sv. mašo pel v kapeli sv. Stanislava, 1. jan. 1838.

Ko je kapelico sv. Stanislava laška liberalna vlada premenila l. 1890. v stanovanje kraljevih hlapcev, terjali so pobožni Rimljani, da se ta kapelica v tisti velikosti in s tisto opravo prizida k sakristiji sv. Andreja. Leon XIII. jo je dal slovesno blagosloviti. V njej se najboljši mladeniči navdušujejo za svete čednosti, katere je gojil ta mladenič.

prizigali zidarji svoje pipe ob solnčnih iskrah. Zato pa govore še sedaj tako zmešano, da se jim mora pošten človek kar smejati. — Paaa, kaj sem vže pravil poprej? — Da je bilo mesto veliko, ne-li?

Videl sem pa tam tudi strašanske barke. Iz njih štrleli so v zrak visoki koli, ki so segali gotovo petnajst komolcev nad oblake“.

„Čemu so pa bili ti koli?“ vprašal je nekdo sosedov.

„Ej, Bog te previdi, da še tega ne veš! Ž njimi strašijo coprnice, da jim ne napravljajo burje. V tako barko sem toraj stopil in vozil sem se v Ameriko — sedem let in sedem dnij. Mej potom videl sem tako velike ribe, lahko rečem, da so bile večje od onega zmaja (lintverna), katerega hoče sv. Šent-Jurij prebosti v županovi izbi. V njih želodcu bral bi lahko gospod mašo pri polni cerkvi ljudij. Vzlasti mi je ena teh rib ostala v spominu. Bila je prav takšna, kakor ona, katera je požrla rajnega Jono, kakor se bere v sv. pismu. Prisegel bi ravno ne, a klobuk bi stavil, da je bila ravno tista. — Kaj menite botri, to vam morajo biti golazni, da bi se človek kar prekrižal, ko jih sreča!“

Vozili smo se vže nekaj čez tri leta. Tedaj — bote videli čudo — sem zapazil, da se nagiblje barka bolj in bolj navzdol in da stojim vže pošev. Kaj mi pade tedaj v glavo! — Šolmašter rotill in zaklinjal se je nekđaj doma v šoli, da je zemlja okrogla in da je Amerika pod nami. Tedaj seveda nisem veroval tega. Še-le pozneje, ko sem videl v cerkvi Boga, držčnega v roki svet v podobi jabolka, zdanilo se mi je v glavi in dejal sem: Nazadnje ima vendar-le šolmašter prav. Prav spoznal sem pa to resnico še-le na potu v Ame-

Posebno ljubezen do poljskega naroda pa je pokazal rimski papež s zadnjo okrožnico z dne 19. marcija t. l. do poljskih škofov. Ta okrožnica se je čitala po celi poljski zemlji in je za Poljce v resnici Božja beseda! V njej se vidi, „da je podelil Bog papežu dar govoriti jezik ljubezni do domovine po vsem svetu; da je papeštvo francosko v Parizu, avstrijsko na Dunaju, špansko v Madridu, poljsko v Varšavi...“ (Vsebina te prekrasne okrožnice je na kratko povedana v 9. štef. „Prim. lista).

Tudi našega malega naroda slovenskega se je rimski papež spominjal že o raznih prilikah. Ne glede na to, kar so nam pravili rojaki, ki so imeli srečo biti v avdijenci, kako so sveti Oče radovedno popraševali po našem narodu, jeziku in razmerah, spomnili so se nas slovesno leta 1892. o priliki „prvega slovenskega katoliškega shoda“, ko je državni tajnik kardinal Rampolla v Njih imenu pismeno odgovoril škofu Ljubljanskemu, ki je v Rim sporočil, kaj da namerjajo Slovenci. Pismo se glasi:

Prezvzišeni in prečastiti gospod!

Prejel sem pismo, poslano mi nedavno od Tvoje prevzvišenosti, ter nemudoma izročil svetemu Očetu priloženo udanostno pisanje, katero je obsegalo sporočilo o shodu slovenskih katoličanov, ki se bo sešel v kratkem v Ljubljanskem mestu. To sporočilo je bilo jako ljubo sv. Očetu, ki upajo, da bo ta shod veliko pripomogel v prospah katoliške stvari med Slovenci. Zato prosijo sveti Oče zborovalcem božje pomoči in jim milostno v ljubezni podeli prošeni apostolski blagoslov.

riko. Kmalu sem uvidel in uganil v svoji prebrisani butici, da imajo ljudje v Ameriki glavo navzdol, noge pa kvišku. Hitro sem naznanil svojo modro misel gospodu kapitanu in drugim na barki. A kaj menite, vraga, da so se vam bali ali čudili?! — Ha, kaj še! — Smejati so se mi začeli, smejati na vse grlo in od smeha ob kolena tolči. In kaj sem jim hotel? — Misli sem si: Oni so vže vajeni stati na glavi, ker so bili vže večkrat v Ameriki. A kaj bo s teboj, s teboj, revež! — —“

„Ti, čuješ, Miha, ali je zemlja res okrogla?“ vprašal je radovedno star ded iztrkuje pepel iz kratke pipe.

„Ej no, takrat je bila. Jaz ne vem, kako je sedaj ž njo. A oni dan o trgatvi, ko sem se ga bil precej pošteno nalezal pri županu, jel se mi je ves svet vrteti pred očmi; zato pa menim, da je še vedno okrogel, saj drugače bi se šment ne vrtel. — Prav za prav pa, veste, boter Jaka, je vže isti zlomek, bodi svet okrogel ali štirivoglat, mi ga vže tako ne moremo popraviti. — Paaa, veste, takrat, ko vam pripovedujem, je bil okrogel in stal sem grozovito pošev. Ni zlomek, da sem se tresel, kar me je bilo pod klobukom in mravljinici so mi grebli po kosteh. Šment, Miha, dejal sem večkrat sam pri sebi, če bi se ti ponesrečilo, da bi ti popustile noge in bi padel pa padal celo večnost in bi nazadnje še v zraku umrl? — Pa, to bi ne bilo še toliko, a kako priti potem v nebesa? — Jaz bi padal le doli, večno doli; zdolaj je pa pekel, nebesa so zgoraj. — Te misli bile so mi vže pregrozne. Jokati sem začel, da me je bilo grdo videti. Kar sem se spomnil, da sem čul doma pri nanku, da je Bog povsod. Hej, mislil sem si, če je

Ko naznanjem to z veseljem Tvoji prevzvišenosti, izražam ob jednem čutila svojega posebnega spoštovanja in prosim vse dobro od Boga.

V Rimu, 11. avgusta 1892.

Tvoji prevzvišenosti

preudani

M. Kardinal Rampolla, l. r.

Prečastitemu gospodu Jakobu Misssia
škofu ljubljanskemu.

Tudi mladi, čvrsti bolgarski narod je že okusil ljubezen Leona XIII. Treba je vedeti, da se je v zadnjih tridesetih letih začelo po milosti Božji veselo katoliško gibanje v Bolgariji. Že leta 1861. so poslali Bolgari veliko deputacijo v Rim, da bi se iznebili razkolnih duhovnikov in razkolnega carjegranskega patrijarha ter združili se zopet z rimskim papežem. Rimski papež Pij IX. je Bolgarom rad vstregel ter sprejel z brevijem od 21. jan. 1861. Bolgare v katoliško naročje. Posvetil je tudi nadškofa za celo Bolgarsko deželo: Josipa Sokolskega. Ali vse to prvo gibanje bolgarskih katoličanov je Rusija kmalu zadušila, da je le okolu 20.000 Bolgarov ostalo zvestih Rimu. („Rimski Katolik“, 6. Tečaj, I. zvezek.)

Toda Bolgari niso mirovali! Priborili so si kmalu samostalen eksarhat. Katoliška cerkev vrlo napreduje in se širi vedno bolj in bolj, zlasti po zadnji rusko-turški vojski in po osvobojenju Bolgarskega naroda izpod turškega jarma. Leon XIII. se je za katoliške Bolgare posebno potegnil pri mirovnih kongresih sv. Stefana in v Berolinu ter je s pomočjo izvrstnega nadškofa v Bukarestu, Paolija, dosegel, da se je za kraljevino Rumenijo ustanovila cerkvena hierarhija.

povsod, mora biti tudi zdolaj. Zato nič straha! Tako sem se tolažil in potolažil, a za malo časa.

Nekega večera sedel sem sam samičen v nekem kotu na barki in uteple so se mi v glavo neke mižave misli. Premišljeval sem, kaj in kako bi. Kar mi je šinila pamet v možgane in me pokarala: Miha Res—nič, rajnega očeta sin, ti si prismojen! Bog je povsod, a le zgoraj, zdolaj ga ni. — Ostal sem in zeval kakor oni, ki je raz črešnje padel. Bilo mi je, kakor bi bil z eno nogo vže v peklenskem ognju. Čul sem vže škripanje sè zobmi in rožljanje železnih ražnjev. Cela štiri leta živel sem v teh strašnih mislih.

Kadar smo zagledali ameriansko obrežje, imel sem noge vže popolnem v zraku. Krvi ni bilo v njih nič več, zato sem hodil prav težko. Ker ni bilo vže dolgo ostala nobena jed v meni, posušil sem se tako, da bi mi bil lahko skozi obleko preštel vsa rebra, razven onega, katerega nisem podedoval po Adamu. — A tudi proti želodčevi šibkosti našel sem lek. Vsakrat po jedi zamašil sem grlo trdno z robcem in tako ni mogla jed ven“.

„Tristo zelenih, kako si pa dihal?“ vprašal ga je nekdo in namežiknil sosedom.

„Hm, božjast te ne muči! — Kako sem dihal! — Kako neki? — Skozi nos; zakaj sem pa imel nos?“ odrezal se je urno Miha in nadaljeval: „Kmalu sem se pa toliko privadil, da mi ni bilo treba zatikati grla. Tamošnjim ljudem pa se nisem mogel privaditi tako hitro, ker bili so vsi drugačni kakor se jih vidi pri nas. Barve so bili svitlo-črne, kakor šolmaštrov črevelj ob nedeljah. Lase imeli so take, kakor konj žimo v repu. Glavo vatel dolgo in eno oko spredaj v čelu, eno

Politični pregled.

Notranje dežele.

Dunaj. V državnem zboru dognala se je obravnava o državnem proračunu za l. 1894. Na vrsti so bila ministerstva poljedeljstva, trgovine in pravosodja. Pri razpravi ministerstva poljedeljstva je bila pač najvažnejša točka izrek ministrov, da se moramo k Bogu povrniti, ako hočemo, da se bo sreča povrnila k nam. Dasi je Avstrija v ogromni večini katoliška, se je laži-liberalizem že tako zajedel v kri in meso javnosti, da se državniki z največo pazljivostjo ogibajo kaj omeniti o Bogu in o dolžnostih naših do Boga. Grof Falkenhayn pa je že pred par leti povdarjal v zbornici, da je rešitev socialnega zla le mogoča, ako se natančno spolnujejo zapovedi božje. In 17. maja t. l. je ravno ta minister javno izrekel stavek: „Da je ni take besede, s katero bi ljudem donesli srečo, kolikor jo je na svetu sploh mogoče doseči, nego je ta: Vrnimo se k Bogu, verjumo v Njega in spolnujmo Njegove zapovedi“. To pravilo naj velja za vsacega posameznika in tudi za vse javno in politično življenje. Dunsjski liberalni listi so zato silno napadali in smešili grofa Falkenhayna, kar je žalostno znamenje, kako propalo je versko-nravno mišljenje pri onih židovskih-liberalcih, ki s svojimi časopisi delajo javno mnenje.

Dalmatinski poslanec Biankini je trdil, da je vlada dolžna popraviti škodo, katero je napravila vinska klavzula. Poslanec Pfeifer je pojasneval, da je vzrok ubožanja vinorejskih dežel, poleg trtne uši, posebno vinska klavzula, in priporočal vladi naj vsestranski skrbi za povzdigo vinarstva. Minister je na to odgovoril, da vinska

zadaj. Nos jim je bil zakrivljen kakor konjska podkev. Ušesa imeli so daljša kakor Balantov osel, brado pa kakor Čemažarjev kozel, oni kuštravi rogač, ki mi je predlansko zimo po nedolžnem polomil tri rebra in eno kost in me vrgel k temu še v Paceljnov mlako. Tožil bi ga bil še na kremenal, če bi bil mogel dokazati belo na črnem, da ima gospodar njegov več pameti kakor kozel sam.

Paaa — naprej! Oblečeni bili so ljudje v slonovo usnje in mesto nohtov imeli so pol vatla dolge kremplje. Živeli so samo o človeškem mesu, o posušenihi kačah in kuščarjih, katere so cefrali po zimi kakor mi klobase.“ „Dobro, da niso snedli tebe“ opomnil je modro neki vaščan.

„Kaj? — Mene bi snedli? — Bali so se me, pravim, bali, kakor vrag križa. — Suh sem bil kakor raženj in na prsih nosil sem cesarsko medaljo. Takih se pa boje.“

„Kdaj si pa bil v vojski?“ vprašal je dalje prejšnji, dobro vedoč, da se Miha zopet zlaže.

„No, v vojski pa sem bil, v vojski, in hudo smo se bili popadli s Turki. Komandiral jih je tačas, če se še spominjam, Karla Muštaca. Sekal sem po vragib, kakor bi slamo rezal. Sam cesar, ki je malo na strani stal in gledal, me je bil vesel. Zato mi je pa dal za spomin ono medaljo.“

„Kako pa, da je nimaš več sedaj?“ pokaral ga je zopet nekdo.

„Čakaj, da ti povem. Vse pride na vrsto. — Kmalu začelo mi je presedati življenje mej onimi pesjani. Ko sem nabral kup zlata in srebra, odpravil sem se v neki španjski barki nazaj na ta svet. Skoraj ves čas imeli

klavzula ni prinesla toliko škode, kakor trde poslanci češ, da imajo naša vina po uvedanju klavzule o carini za vino boljše cene kakor popred, in da se je izvažanje naših vin v Italiji pomnožilo. Odgovoril mu je dr. Laginja, da se iste vrste istrskega terana, ki se je mogel popred prodati po 15 do 20 gld. hektoliter, zdaj ne more spečati dražje od 10½ do 12 gld., in da je uvoz italijanskih vin od 30.000 hkt. po uvedanju klavzule narastel na 800.000 hktl., a izvoz naših vin v Italijo od 6000 se pomnožil na 8000 hktl., kar jasno kaže, da je naš izvoz ničev, kakor je bil poprej, in da v tem oziru naše narodno gospodarstvo silno propada.

Poslanca Povše in Ferjančič sta povdarjala pomanjkanje vode na Kranjskem.

Pri obravnavi ministerstva za trgovino je poslanec Hajek priporočal nedeljski počitek v trgovini in pri poštini in brzojavnih uradih. Spinčič je naštel raznih želja zastran pristraniških zgradeb in zastran železničnih in poštinih zvez v Istri. Posl. Laginja se je pritožil zaradi postopanja deželnega kulturnega sveta istrskega, kateri nastavlja učitelje celo od doli iz Napolitanskega in svoje spise daje tiskati v Italiji in v sumljivih barvah. Pritožil se je proti načinu pogojzdovanja Krasa in proti izvrševanju nadzorstva nad nedržavnimi gozdi. Minister Wurmbrand je rekel, da je državi dolžnost ščititi šibkejša, da je treba nedeljski počitek razširiti kolikor mogoče, da je treba ustanoviti posebne urade, ki bodo posredovali med delodajalci in delavci, da se tako preprečijo večni prepiri zaradi plačila. Povdarjal je minister vspehe poštinih hranilnic. Leta 1883. je bilo 7 milijonov hranilnih vlog, zdaj jih je 28 mil. Še bolj se razvija promet s čeki; l. 1884. je bilo 46 milijonov, letos pa 1255 mi-

sno mirno vožnjo in lepo vreme. A ko smo bili le tri ure še oddaljeni od španjskega obrežja, nastal je vihar, ki bi bil lahko celo Laživias pobrisal v oblake. Voda se je kopicila v visoke hrube in metala barko kakor orehovo lupino visoko v oblake. In čujte, kaj se mi je zgodilo! Ko je vrgla voda enkrat zopet barko v oblake, udarila mi je strela skozi nov klobuk in mi vsega skazila. Nato je telebil vihar barko ob ostro skalo in razbil jo je na drobne kosce; nas pa je brcnil globoko v morje. Plavati znal sem dobro, vendar sem se potopil dobro uro hoda globoko. V globočini videl sem škrateleca samega. Vozil se je s tremi pari konj pod vodo gori pa doli. Ta škratelec je toraj se svojim vozom tako razdražil morje in nam razbil barko. Hlače so se mi tresle in bal sem se ga, zato sem pa molil in ga tako odganjal od sebe.

Ko sem prišel nazaj na površje, začel sem naglo plavati in urezal sem jo proti bregu. V dobrih treh urah bil sem na suhem, a — moker. Pogledal sem, ali sem kaj izgubil v vodi, in glejte, medalje ni bilo nikjer več. Škratelec se ponaša sedaj z njo v peklu. — A kam iti takrat? — Denarja nisem imel več, zlato in srebro ležalo je v morju. V nekem španjskem mestu dobil sem službo hlevskega hlapca. Plačilo imel sem mastno in kmalu sem si prihranil toliko, da sem se lahko napravil na dolgo pot do Laživias. Mej potom proti domu doživel sem še marsikaj, česar pa ni treba niti meni razglašati, niti vam vedeti.

Nazadnje prišel sem v Laživias. Zdela se mi je tačas tako majhna, da bi jo bil lahko s cerkvijo in farovžem vred stlačil v malho. Tu živim sedaj in revščino tlačim, na Dunaju pa spominjajo se Cesarjevi v

lijonov! Ferjančič je priporočal železnico čez Karavanke in drugo iz Gorice v Ajdovščino in toplo podpiral od dr. Gregorčiča v tem zmislu stavljeno resolucijo.

Pri razpravi *pravosodnega ministerstva* je istrski poslanec dr. Bartoli skušal dokazati, da se pri sodiščih na Primorskem ne more vpeljati enakopravnost, ker bi uradniki pri sodiščih na Primorskem morali znati štiri jezike, in ker prosto ljudstvo na Primorskem ne govori ne slovensko in ne hrvatsko, ampak neko srbščini podobno narečje! Deloma mu je odgovoril pravosodni minister Schönborn, da imajo na Primorskem bivajoči Slovani pravico do enakopravnosti in da vlada Bartolijevega stališča ne more vsprejeti. Dr. Laginja je sprožil resolucijo, naj se preloži okrajno sodišče iz Rovinja v Pulj, naj se poskrbi za uradnike v Istri, ki so sposobni hrvaščine, oziroma slovenščine in naj se osnuje okrajno sodišče v Dolini pri Trstu. Dr. Gregorec je utemeljeval resolucijo, naj se najviše sodišče tako osnuje, da bo zamoglo izdajati tudi slovenske razsodbe, kedar se je stvar v prvi inštanci obravnavala slovenski. Spinčič, Nabergoj, Kušar in tovariši interpelovali so ministra notranjih stvari, financ in trgovine, so li pripravljene dati v Trstu napraviti na javna poslopja slovenske napise.

Novelo k tiskovnemu zakonu je poslanska zbornica sprejela po predlogu večine tiskovnega odseka. Pri obravnavi te novele minister Bacquehem je govoril o kolportazi in povdarjal, da svobodno razpečevanje spravlja mej ljudstvo vzlasti nenravne, protiverske in hujskajoče spise, ker pri razpečevanju ne odločuje vrednost spisa, ampak dobra pluća in zvitost razpečevalca in sensacija, ter je povdarjal, da zmota in zapeljevanje ne sme imeti iste svobode, kakor resnica in čednost. Pri isti seji stavil je Laginja s tovariši interpelacijo na naučnega

očenašu duše Mihe Res—nič, meneč, da je vže davno tam, kjer ni muh. A še je tu — hvala Bogu! — in še zna ziniti kako pametno, če je treba“.

„Hentaj, ti si pa vže skusil kako, pa si jo“ pripomnil je važno nekdo vaščanov z glavo pritrkuje.

„Pa si menda nekaj časa tudi v šolo lazil?“ povprašal ga je nekdo drug, kakor bi ne vedel ničesar o tem.

„To pa to, v šoli pa sem bil, v šoli. Priguzal sem se do prve latinske in kmalu sem se imel pričeti učiti brati na kalomon in coprati. Bil bi lahko sedaj drug mož, nego sem. Vi vsi bi morali pred menoj stiskati klobuke pod pazduho, če bi mi ne bili zlezli takrat možgani v pete. Rajni oče — Bog mu daj, česar poželi — in rajni gospod Komac poslala sta me v mestne šole, kjer se govori samo nemški in latinski. Hotela sta, da ne bi bil tako neumen, kakor so drugi ljudje po svetu. A jaz sem hotel biti neumen.“

S prva bil sem priden. Oče in gospod bila sta me vesela, ko sem prihajal o počitnicah domov. A kmalu začeli so se mi bistriti možgani. Moja nespamet rastla je sê starostjo, kakor oslu ušesa.

Imel sem vedno kaj pod palcem, ker znal sem dobro skubiti očeta. Z denarjem imel sem tudi družbe na kupe. Začeli smo popivati po krémah in sesati one, no, kako že pravijo tem rečem gospoda? — a da, „spanjolete“.

Vino pa, kakor veste, vtoplja skrbi. Tudi pri meni je narastlo petnajst komolcev nad vse skrbi in dolžnosti. Šola bila mi je deveta briga, učenje pa deseta. Kadar mi je prišlo na misel, pa sem obležal v postelji,

ministra gledé ustanovitve *državne gimnazije s hrvatskim učnim jezikom v Pazinu*.

Poslancu Spinčiču je Njeg. Veličanstvo blagovolilo odločiti mirovino vsakoletnih 1000 gold. počenši od 1. aprila 1892.

Dné 2. junija je bila volitev v Delegacijo. Za Trst je voljen delegat Burgstaller, namestnik Stalitz; za Goriško Coronini, nam. Jordan; za Kranjsko Klun, nam. Pfeifer.

Gosposka zbornica je med drugimi stvarmi vsprejela ves proračun za l. 1894, kakor je bil vsprejet v poslanski zbornici.

V Olomucu je imel ta mesec nemški šulferanj svoj shod, pri katerem je župan mej drugim rekel: „Olomuc čuti, da nad njim počiva binškošni blagoslov nemškega duha!“

Ogerska. Vlada je postavila o civilni poroki, zavrženo v gospodski zbornici, zopet predložila poslanski zbornici, kjer je bila zopet sprejeta, vendar z manjo večino, kot prvokrat, ker je samozavest liberalce nekoliko poparila. Postava pride zopet pred gospodsko zbornico. Min. predsednik Weckerle je odstopil, in je sestava ministerstva menda izročena zopet njemu.

— V Kološu so, razven treh, obsodili vse zatožence zastran znane romunske spomenice. Obsodba glasi na 8 mesecev do 5 let! Le na Ogerskem je pravica doma!

Vnanje države.

Francija ima zopet novo ministerstvo, kateremu je predsednik Dupuy.

Bolgarija. Stambulow in vse njegovo ministerstvo je dalo ostavko; novo ministerstvo je sestavil Stojilow iz raznih strank.

kakor bi bil revež bolan. Tako sem sleparil čas in ga pošiljal rakom žvižgat, polžem pet — v večnost. Ko sem bil vprašan v šoli, sem navadno molčal. Na koncu prvega pol leta v prvi latinski pa mi je ukazal oče slovesno — z brezovko tako-le: „Mihacijus idijus u štalacijus kidat gnojacijus!“

Takrat obesil sem študentovsko suknjo za zmiraj na klin. Ostal sem na domu, dokler me niso utaknili v vojake, kjer sem se nalezal malo pameti.... Hej, botri, bil sem učena stvar, dobre glave, in sem tudi še, če tudi ne več kakor nekdanj, ko bi vam bil lahko bral latinsko mašo narobe in prav.

Verjamite mi, botri, da se še sedaj britko kesam vsak večer, ko ne morem spati, da sem bil enkrat tako grozno nespameten in prismojen, da nisem mogel spoznati, kje me čaka sreča. Sedaj sem se poboljšal ves. Ne kregam se več z Uršo, ker mi je umrla, in s pametjo tudi ne. Otresel sem se vseh nekdanjih muh in obadov, le denar se me še vedno drži kakor bob stene. — Mirno čakam, da mi bela žena koso skleplje. Vsega bo enkrat konec: „mene, vas in moje povesti...“

„Vse je res, kar ni laži vmes“, dejal je modro star ded, in počasi odlazil domov. Nato začeli so se razhajati vsi, vsak na svoj dom. Solnce bilo je namreč vže prav nizko pri hribu in mrzlo je začelo prihajati. Zadnji je ustal Res—nič. Nekaj nerazumljivega mrmraje zavil jo je okoli vogla Kislotočnikove krčme in izginil.

Serbija. Kralj je s proklamacijo na narod obustavil sedanjo ustavo in obnovil v vsem obsegu ustavo z leta 1869. Nekaj rakikalcev so zaprli.

Belgija. Papež so odredili, naj se na katoliškem vseučilišču v Lovanji osnuje poseben zavod za krščanske modroslovje, ki ima razpravljati obširno krščansko modroslovje in njega uporaba na druge značnosti, zlasti na prirodoslovje.

Rusko. Car je izdal ukaz, ki nastavlja stalno komisijo v preiskovanje vseh uradniških imenovanj. Namen mu je odstraniti protekcije, po katerih so politično sumljivi uradniki dobivali službe. (Ni slab ta ukaz). — Milostno se je tudi dovolilo, da se sme prečitati ljudstvu papeževa okrožnica do poljskih škofov.

DOPISI.

Iz Gorice. (Izv. dop.) (Slaba letina. Umeteljniška razstava. Volitev župana.) Imeli smo letos celo spomlad deževno vreme. Posebno dobre letine nam tedaj ni upati letos. Da bi se nas nebo vsmililo vsaj zdaj, ko je začelo grozdje cvesti, sicer se nam vse osuje in v jeseni ne bo kaj trgati. — To je pa toliko bolj hudo za kmeta na Goriškem, ker nima skoraj nobenega dohodka mimo sadja in grozdja. Drugod si pomagajo z živinorejo, s kuretino, z mlekarstvom in sirarsvom i.t.d. Prav bi bilo, da bi se tudi pri nas lotili umnišega gospodarstva. — Tudi kar se tiče sadja, so naši ljudje prepotrebni nauka. Gorica je zdaj na glasu po vsej Avstriji, Nemčiji in deloma po Rusiji radi imenitnega sadja. Kar pride od juga, pridi si odkoder koli, je vse iz Gorice. Pred leti je bil v Gorici učen sadjerejec iz Prusije, ki nam je sam pravil, da ga je privabilo ime Gorica k nam. Hotel je videti zlato deželo, od koder dohaja sladko sadje. Ali jako se je začudil, da je pri nas na kmetih vse malostno in začetno, brez načrta in brez razuma nasajeno. Cepi se vse vprek ne glede na razprodajo. Imeti bi morali samo žlahtno sadje in to ali posebno zgodnje ali posebno pozno, zimsko sadje. Vse drugo je skoraj zastoj. Naj bi naša draga kmetijska šola tudi kaj pripomogla k gospodarsvenemu napredku.

V Trstu gotovo še ne veste, da bo letos **razstava** v Gorici? Pa saj tudi na Goriškem bi Slovenci ničesar ne mogli vedeti o tem, ker odbor za deželno razstavo je razposlal poziv in vabilo samo v italijanskem jeziku in ravno tako so zdaj objavili prav lep program umeteljniške razstave zopet le v italijanskem jeziku. — Program je mnogovrsten in vam ga podam na kratko v prihodnji številki. Razstava bode od 26. avgusta naprej.

Zdaj nimamo župana, od kar se je dr. I. Maurovich odpovedal. Občinstvo je menilo, da bodo očetje prosili odstopivšega župana, naj zopet sprejme čast prvega meščana. Več ko 400 odličnih volilcev (tudi nekaj Slovencev) je podpisalo prošnjo na starešinstvo, naj bi zopet izvolili za župana vit. dr. I. M. Toda stranka radikalnih Italijanov je delala za odvetnika dr. Venutija. Posebno se je odlikoval vitez Catinelli, ki je ošoben nasprotnik Maurovichev. — V soboto imela je biti volitev. Vse je bilo dogovorjeno za odvetnika dr. Venutija, ki bi bil vdobil 20 do 24 glasov. Toda zadnji hip so zapazili v vabilu formalen pogršček in so odložili volitev za nedoločen čas. Tako razlaga židovski „Corriere“ odloženo volitev. Druga govorica pa pravi — in ta je verjetnejša

—, da so modri možje namignili starešinom, naj pomislijo, kaj poreče tisti, ki je nad njimi. Bilo je južno vreme in veter iz Trsta je pihal gospodom zoperno v obraz. Treba bo obrniti plašč po vetru. Tako govorica.

Iz Bilj pri Gorici: V petek opoldne vlila se je nad našo občino velika ploha med gromom in bliskom. Tukajšnji kmet Blaž Mozetič odtikal je isti čas v dvorišči luknjo, da bi se voda odtekla. Kar zabliska, zagrmi in strela moža zadene. Sosedje so ga prenesli v hišo, kjer se je posrečilo ga oživetiti. Strela ga je bila omamila — a tudi zadela. Od levega ramena, po trebuhu do stopala desne noge okrcala in razparala mu je kožo in napravila veliko opekline, raztrgala mu je dežnik, srajco hlače in desni čevlji. — Hvala Bogu, da se ni zgodila večja nesreča. Vbogi mož bo vendar kmalu okreval. — Treska in hudega vremena reši nas o Gospod!

Iz Klanca. (Izv. dop.) Nalezljiva bolezen osepnice ali rabat nadlegavala je tudi kakor drugod naše šolske otroke — a sedaj že pojema in jemlje slovo — želimo ji srečen pot, da se več ne vrne. Letina, posebno senena, prav dobro kaže, že sedaj je trava mnogo večja, ko lansko leto ob košnji — kmetovalcu — živinorejcu — veselo upanje, da bo ložje redil potrebno živinico. Cena živini je tudi poskočila, odkar so ljudje goveda začeli pasti.

Z novim g. učiteljem smo prav zadovoljni, kaže se napredek v šoli pri otrocih; ne želimo si družega. (Za št. 10. zakasnelo. Op. ur.)

Iz pod Slavnika. (Izv. dop.) Lepi binkoštni prazniki izvabili so mnogo mestnih prebivalcev, da so zapustili zaduhlo mestno zidovje, ter se podali iz mesta v prosto naravo na kmete, da se navžijejo čistega zraka. Med temi izletniki bili so tudi udje talijanskega planinskega društva iz Trsta, kateri so prišli, da bi znamenovali pot na našo goro Slavnik od dveh strani — od Materije in iz Klanca. Mislijo namreč postaviti na več krajih plošče z napisom, tako, da bi se znal vsak ptujec, hoteč na Slavnik, ravnati po teh napisih. Vrh Slavnika pa nameravajo zidati malo hišico. Pravo in lepo, nič nimamo proti temu — naj prihajajo ptujci, da vidijo lepo našo domovino — „milo kodar si nam ravna — milo kodar si planina“. A protivimo se talijanskim napisom in ne pustimo svojih gor prekrščevati. Lepo našo goro Slavnik prekrstili so v „monte tajano“ (ljudstvo izgovarja „monte taljano“) — pa kje ste pobrali to spako?! iz katerega zemljevida — iz katerega zemljepisa? Vojaški zemljevidi so nemški in vendar pravijo naši gori tudi Slavnik — naši dedje in prededje rekli so mu Slavnik — in Slavnik naj ostane, ter priča rodovom, da — od nekdanj stanuje že tukaj naš rod — če kdo ve za družega, pove naj od kod?

Zakaj se bojite lepega našega imena, da je hočete s svojim pristriženim (tajare-tagliare) imenom zamenjati, hočete li odrezati naše gore, ter jih prikrojiti tje, kjer izvira laški Tagliamento? Ali vam znabiti diši Slavnik preveč po Slavi-Slovincih? Znajte, da smo kakor prirasli k svojim goram, ter jih ne pustimo več prekrščevati. Popačili ste nam že več imen vasi in krajev — prikrojili po svoje naša slovenska imena, sedaj se spravljate na naše gore, da bi izbrisali vsak sled slovenskemu imenu. Mi vam pustimo vaše — pustite tudi vi nam naše — naj ostane Slavnik vedno le Slavnik.

Repentabor 30. maja 1884. (Sv. Misijon). (Izv. dop.) Leta 1852 na preddan Marijinega Rojstva je nepozabni knezoškof Slomšek izročil cerkev sv. Jožefa pri Celju na Štajerskem misijonarjem Lazaristom, ki so v teku

40 let že neizrekljivo veliko dobrega storili po sv. misijonih po celi slovenski deželi. Znani so tudi po Primorskem, in želeti je, da se s časoma naselje tudi v Trstu pri novi cerkvi sv. Vincencija Pavlanskega, svojega ustanovitelja.

Imeli so ti visokočastiti očetje misijone v tržaški škofiji v Tomaju, v Povirju, v Rodiku, v Divači, v župni cerkvi sv. Jakoba v Trstu, in letos od 16. do 25. maja pa tukaj na Repentabru, kjer se je ob enem slavila stoletnica milostne podobe Matere božje, podarjene dne 24. maja 1794. od tedanjega škofa Tržaškega Žige Antona grofa Hohenwarta.

Prišla sta od sv. Jožefa pri Celju dva vlč. gg. misijonarja o. Janez Macur in o. France Kitak, ki sta s svojim ljubeznivim vedenjem ter s pretresljivimi in prisrčnimi govori znala ganiti najtrša srca. Pri uvodu dne 16. maja ni bilo sicer mnogo poslušateljev, a potem vsaki dan več, da je naposled cerkev bila pretesna. Naši kamenarji so si kar sami naredili praznik ter so marljivo dohajali k pridigam, in z vso pazljivostjo poslušali zveličavne resnice. No, gg. misijonarja nista, da bi dejal kaj izvenredno novega povedala, toda o takih prilikah veliko vspešneje deluje milost božja na srca vernikov, da si globoče zapametijo lepe nauke ter nadaljuje življenje po njih vravnajo.

Vse se je trlo okoli spovednic, in mnogi od sednih in daljnih duhovnj bi bili še radi opravili veliko spoved, toda čas je naglo potekal. Dne 24. maja praznik sv. Rešnjega Telesa je bilo slovesno sv. obhajilo, in ob 9. uri slovesna procesija okolu Tabra. Menda še nikoli, odkar Tabor stoji, ni bilo ta dan toliko ljudi na tem skalnatem kraju. Popoldne ob 3. je blizu 4000 poslušalcev na prostoru pred cerkvijo pazljivo poslušalo navdušenega govornika o. Janeza, ki je imel sklepni govor na skalnatem pr. u vrhu stopnic pred starinsko hišo poleg cerkve nad novim vodnjakom. Globoko vtisnjen ostane ta prizor vsem navzočim. Bog stotero povrni mnogi trud preblagima misijonarjema, ki sta se že 25. m. m. zjutraj ob 7. uri od nas poslavlila med pritrkovanjem zvonov, molitvijo sv. rožnega venca, in spremstvom solzeče se hvaležne množice ljudstva.

Ob tej priliki se je malo ne vsa župnija vpisala v bratovščino sv. družine Jezusa Marije in Jožefa.

* * *

Dne 15. m. m. nas je uradno prvokrat obiskal g. c. kr. okrajni glavar Schaffgotsch iz Sežane. Občinsko starešinstvo ga je slovesno sprejelo s streljanjem topičev. Potem ko se je malo pomudil v šoli, ter je mladina navdušeno zapela cesarsko pesem, udeležil se je glavar seje občinskega starešinstva. —

Nadavno je kazal tukajšnjim kmetovalcem popotni učitelj g. Cotič iz Trsta, kako se trte cepijo v zeleno s sklodom.

Dne 31. m. m. je okrajni zdravnik Dr. Jaschi cepil kožice v Tomaju in na Repentabru. —

Iz Krepelj na Krasu. Dne 14. maja t. l. je blagoslovil v Krepeljah vlč. g. dekan iz Tomaja novo zastavo, lepo dovršeno pri tvrdki J. Müller na Dunaju; na eni strani je slika Marije D. škapulirske, na drugi pa cerkvene varuhinje sv. Notburge. Po dovršenem blagoslovu imel je vlč. g. dekan ganljiv govor.

Da se je ta zastava napravila, zahvaliti moramo svojega duh. pastirja č. g. A. Kuhna, ki si je za naravno mnogo prizadel, ter tudi ustavovil bratovščino Marije D. škapulirske.

Dalje pa moramo izreči prisrčno zahvalo vsem, ki so z milodari pripomogli, da se je napravila ta lepa zastava. Bog povrni!

(Opomnja uredništva. Dopis smo v marsičem popravili).

Iz Opčine. — Vsak tudi najmanjši napredek katoliške umetnosti razveseli srce katoličana; zato podajam teh par vrstic čitateljem „Prim. L.“ — Na praznik presv. Trojice, 20. maja t. l. obhajali smo na Opčinah redko slovesnost blagoslovljenja kapelice, posvečene lurški Materi božji.

Stoji ta kapelica pred vasjo tik glavne ceste blizu obeliska, postavili pa smo jo na čast lurški Materi božji in v spomin 50-letnice škofovstva Sv. Očeta Leona XIII.

Slovesnost blagoslovljenja vršila se je v najlepšem redu. Že ob 9¹/₂ vabilo nas je veselo pritrkovanje zvonov v božji hram, kjer je pred velikim altarjem stala podoba preuzvišene Gospe, lurške Matere božje na pripravnih nosilih. Nekoliko pred deseto uro stopi na leco vlč. g. Edvard Legat, c. in kr. kapelan v Lipici, ter z angeljevimi besedami: „Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum...!“ ganljivo nagovori Mater božjo, katero potem v jedrnatem govoru proslavlja na podlagi prikazni, koje je gledala nekda v Lourdes-u na Francoskem nedolžna deklica Bernardka. Tiho ihtenje si mogel slišati po cerkvi, in marsikatera solzica je zaigrala na veselih obrazih vidno ginjenih poslušalcev. Med pridigo stopil je preč. gosp. stolni prošt, msgr. dr. J. Šust pred podobo M. B. ter jo po cerkvenih predpisih blagoslovil. Potem je bila slovesna sv. maša, koje je daroval domači gospod župnik-dekan, častni kanonik Fr. Čebular. Med sv. mašo so peli naši dobro izurjeni pevci pod vodstvom vrlih naših učiteljev gg. A. Valentiča in St. Ferluge; zadnji je nalašč za to slavnost priredil tudi dve lepi Marijini pesmi za mešani zbor. — Po dokončani sv. maši obdala je prečastita duhovščina in v belo oblečene ter z modrim trakom prepasane deklice podobo Matere božje, da jo spremijo v odločeno jej kapelico. Kdo more popisati radost in veselje vernega ljudstva, ki se je ta dan v tolikem številu zbralo na Opčinah, da počasti skrbno svojo mater — nebeško Kraljico.

Obhod, med kojim smo peli lavretanske litanije, se počasi pomika naprej proti kapelici, v koje smo postavili lepo podobo M. B. — lurške.

Tedaj pa smo Jo prosili v vročih molitvah, da bi nam bila vedno naša zagovornica pri svojem ljubljem Sinu, da bi prosila za nas, svoje otroke v tej solzni dolini. Tako smo končali prelepo slovesnost se zahvalno pesmljo; vrli naši pevci pa so zapeli še dve lepi Marijini pesmi.

Bog in Marija povrni vsem, ki so kaj pripomogli, da se je postavila kapelica in kip Matere božje, ter da se je slovesnost tako svečano dovršila. — Le eno željo imamo, da bi Openski župljani vsigdar pobožno častili Kraljico nebeško, da jim bože Ona kot pokornim otrokom naklonila obilo milosti! —

Novice iz raznih krajev.

Današnji številki našega lista dodali smo dve stranici priloge, na kar opozarjamo naše čč. čitatelje. — Prosimo tudi tiste naše naročnike, ki so nam še na dolgu, da čim prej storé svojo dolžnost.

Duhovniške spremembe v Trstu. Č. g. A. Štemberger dosedaj župni upravitelj v Munah, je imenovan kapelanom za Podgrad v Istri.

Škofevsko posvečenje msgr. Andr. Šterka se ne bo vršilo v Trstu, kakor se je splošno želelo in pričakovalo, ampak v Gorici dne 24. t. m. Obžalujemo, da se ta svečanost ne vrši v tržaški stolnici, kjer je presv. škof Andr. Šterk kot župnik skozi 12 let neumorno delal za dušni blagor ljudstva, katero ga ljubi in spoštuje. —

Procesija Sv. Rešnjega Telesa v Trstu se je vršila sijajno ob ugodnem vremenu v dostojnem redu. Veliko pobožnega ljudstva, menda največ iz okolice, je šlo v procesiji moleč in pojoč, a še večje je bilo menda število radovednih gledalcev po ulicah, koder se počasi pomikala procesija. Sv. Rešnje Telo je nosil novo imenovani škof krški msgr. A. Šterk, za njim je stopal cesarjev namestnik Rinaldini. Državnih uradnikov je bilo lepo število, mestni magistrat pa je zastopal župan Pitteri in z njim šest drugih uradnikov torej skupno sedem oseb, dočim je bil magistrat pri pogrebu žida Constantini-ja skoro polnoštevilo pričujoč. Tako znajo v naši mestni hiši ločiti Boga od žida! Od mestnih svetovalcev je bil navzoč edini svetovalec Dollenz. —

Iz Trsta nam piše: Majnikove pobožnosti so se po vseh cerkvah slovesno zvršile. Veliko število vernikov je prejelo sv. Obhajilo, največ seveda pri sv. Antonu nov. Med govorniki, ki so v tem mesecu proslavljali Kraljico nebeško, oziroma podučevali poslušalce v temeljnih resnicah krščanstva, odlikoval se je najbolj jezuit o. Zocchi, ki je pridigal v jezuitski cerkvi ter imel primerno veliko število poslušalcev. — Opazujoč majne pobožnosti moramo pred vsem pripoznati, da je zanimanje tržaških katoličanov za te pobožnosti dovolj veliko zlasti pri ženskem spolu, dočim je možkih poslušalcev primeroma malo; od druge strani pa moramo tudi priznati, da večina poslušalcev, žal, gleda le na lepoto govora in na večjo ali manjšo nadarjenost govornikovo, ne prodere pa z mislijo do jedra govora; zato pa se jih tudi beseda ne prime toliko, da bi mnogo sadu rodila. — Obžalovanja vredno je tudi, da nekateri mladi ljudje zlorabijo pri teh pobožnostih, ki se vršé do pozne ure 8½ zvečer, svete kraje, da delajo pohujšanje z nespodobnim ponašanjem. Tem neredom bi bilo pač treba kako v okom priti, da se ne bodo skrunili Bogu posvečeni kraji in motili pobožni verniki v molitvi.

Sedaj pa še eno opazko, ki pa naj se nam ne šteje v greh; pravičnost zahteva, da se dá vsakemu svoje. V štirih cerkvah, namreč pri Jezuitih, sv. Antonu star., sv. Antonu nov. in sv. Jakobu se vršé majne pobožnosti zvečer, v stolnici sv. Justa pa zjutraj kratka pobožnost. Pri vseh je vsak dan daljši ali krajši govor v italijanskem jeziku. V slovenskem jeziku pa katerega govori lepo število tržaških katoličanov, brale so se letos šmarnice edino le v cerkvi sv. Antona novega ob zjutranji uri. Prepričani smo, da slovenski katoličani v Trstu ne gojé nič manjše pobožnosti do Matere B. kakor italijanski; torej je naša nemerodajna misel in skromna želja, da bi vsaj v cerkvi sv. Jakoba, v koji župniji prebiva primeroma največ Slovencev, če drugače ni mogoče, vsaj ob zjutranji uri se imela majna pobožnost s kratkim govorom ali branjem v slovenskem jeziku, da ne bodo imeli naši ljudje opravičenega uzroka se pritoževati, da se njim celó po cerkvah ne dá tega, kar se daje v obilnej meri drugim. Le mrvice prosijo, torej malo dobre volje, pa bo šlo.

Veliki koncert v prid družbi sv. Cirila in Metoda priredi možka in ženska podruž. v Trstu, v soboto dne 9. t. m. gledišču „Fenice“ z raznovrstnim vspeedom. Sodelovali bodo g. I. K. Tertnik, zbor „Velesila“ iz Škednja, „Slovansko pevsko društvo“ v Trstu in dramatični odsek „Tržaškega Sokola“. — Vstopnina je v parter 50 nvč., na galerijo 20 nvč., sedeži po 50 in 30 nvč. Začetek ob 8½ uri zvečer.

Železnico na žice nameravajo graditi iz Trsta črez Škorkljo na Opčino. Dotični načrt se kmalu predloži oblasti v potrjenje. Sicer pa je naše mnenje da ni mnogo upanja, da bi se kmalu dovršila ta železnica, ker taka podjetja večinoma mnogo stanejo, pa se vedno ne izplačajo. Torej počakajmo, da bomo videli. —

Legina šola v sv. Križu. Našim čitateljem je znano, da se je nedavno otvorila v sv. križu pri Nabrežini od „Lega nazionale“ ustanovljena italijanska šola, v katero so po sili dobili blizu 30 otrok, ki pa ne znajo vsi govoriti „la dolce favella del si“, zato ker so otroci slovenskih starišev. To je zaznalo tudi c. kr. Namestništvo ter zapretilo, da zapre komaj oprto šolo, ako v treh dneh ne odpusté vseh slovenskih otrok iz šole. Zato je interpeloval v mestnem zboru slavno znani Spadoni predsednika v tej zadevi, in Mojzes Luzzato je odgovoril na interpelacijo, da je c. kr. Namestništvo res poslalo tak odlok; nh kar je Spadoni stavil nujni predlog, da se naroči šolskemu odseku, naj to važno stvar brzo prouči in stavi potrebno resolucijo. Se razume, da so glasovali za predlog vsi svetovalci izuzemši okoličanske in dva konservativca (Schellander in Tomasich). — Tu vidimo jasno, kateri je pravi namen italijanskih šol v okolici: ne varovati otroke poitalijančevati; to vam je tista „narodna posest“, katero hoče varovati žid Mojzes Luzzatto v Trstu, in v okolici zatirati narodnost slovesko. Onim slovenskim starišem pa, ki so se dali premotiti, da so poslali svoje otroke v Legino šolo v sv. Križu, opomnimo, da so ravnali s tem proti šolskemu zakonu, ki prepoveduje, da med šolskim letom otroci prestopijo iz ene šole v drugo, z drugačnim učnim jezikom, ravnali proti svoji vesti, ki jih obvezuje skrbeti, da se njihovi otroci odgobjo v verskem in domoljubnem duhu, ravnali proti svojemu narodu, kateremu krađejo sinove, da napravijo iz njih poturice, najhujše nasprotnike svojega naroda. Stariši slovenski, ako se bodo vaši otroci po vaši krivdi izneverili svojemu materinemu jeziku, tedaj tudi vas, svojih roditeljev ne bodo več ljubili in spoštovali, ampak sovražili in zaničevali.

„Žalostno pa resnično“. Pod tem naslovom piše nekdo „Edinosti“, da je okoličanska godba, ki je svirala pri „šagri“ na Vrdeli pri sv. Ivanu na poziv štirih „starešin“ zaigrala tudi ono sramotno pesem (?) „Nella patria di Rossetti . . .“ ter da so fantje na plesišču razobesili zastave c. kr. mornarice, in pa da so zlasti okoličanke pri plesu prav pošteno čvekale italijansko narečje n. pr.: „Ce non te pjaže, pa va via“, itd. Zares sramota!

Samoumorov je bilo zadnji čas sicer mnogo v Trstu, kojim so bili žrtva večinoma mladi ljudje iz že znanih uzrokov. Značilen za sedanjo brezversko uzgojo pa je samoumor 14-letne deklice, ki se je zastupila baje zaradi — nesrečne ljubezni?! Da, da, ako bi rekli mesto nesrečna ljubezen, nravna spridenost in brezverska, katero podpira še nesramno židovsko časopisje, ki tako pesniško opisuje samoumor, no potem bi uganili pravi uzrok!

Angleška eskadra obstoječa iz 4 vojnih ladij je pred dnevi priplula v Trst ter je včeraj odpotovala. —

„Kmetijska in vrtnarska družba za Trst in okolico“ v Trstu bode imela v nedeljo 17. t. m. v dvorani Mally (ulica Torrente 16.) svoj prvi občni zbor, katerega začetek je ob 9½ uri zjutraj. Želeti je, da bi se udeležilo tega zbora prav mnogo našega ljudstva, ter se upisalo lepo število udov.

Imenovana družba nam je prekoristna v vsakem obziru, vsled tega bi morala biti skrb vsakega rodoljuba delovati za isto, ter jej pridobivati udov. —

Udje pa bodo imeli za uplačana 2 gld. letnine dovolj koristi od družbe. Izven potrebnega pouka, katerega bodo dobivali isti od strani družbe, dobivali bodo tudi semena, razno kmetisko orodje i. t. d. po znižani ceni. —

Živila toraj novoustanovljena naša kmetijska družba!

Pevsko in bralno društvo „Slavec“ v Ricmanjih. Nedavno smo poročali, da se je ustanovilo tako društvo, sedaj pa se nam piše, da je c. kr. Namestništvo že potrdilo pravila društva. Želimo mu mnogo uspeha v cerkvenem in narodnem petju.

Pismen zrelostni izpit vršil se je na goriški gimnaziji zadnje dni prošlega meseca. Oni teden je nadzoroval gimnazijo deželni nadzornik dr. Lešanovsky.

Goriško pokopališče. Namestništvo poslalo je komisijo v Gorico, da preišče pokopališče in vroči poročilo o kakovosti deželnemu zdravstvenemu svetu. Čujemo, da se komisija ni izrekla kaj laskavo o goriškem pokopališču. Čas bi bil, da se zgradi novo dostojno in prestriže neprestane pritožbe radi preobilne vlage.

Občni letni zbor „Slovenskega Alojzijevišča“ bode 14. t. m. ob 10. uri zjutraj v goriški bogoslovnici. Točke dnevnega reda so: 1. Poročilo odbora 2. nasvet odbora o nakupu svoje hiše. O tej drugi točki smo izvedeli, da je odbor našel jako primerno hišo za zavod, da je pa nje nakup odvisen od občnega zbora. Danarja bi trebalo še okroglih 6000-7000, kar je malost, ali odbor noče sam na svojo odgovornost izbirati kraja in hiše. Za to pa želi takrat prav obilne vdeležbe.

— Za „Slov. Alojzijevišče“ so darovali: č. gosp. Cerv Franc, vikar 7 gld. 80 nvč.; č. g. Vuga Jan., vikar 5 gld.; g. Kopač Jernej, svečar 3 gld.; č. gosp. Bevk Blaž, kaplan 2 gld.

Nov poštni urad so odprli 11. m. m. na Žagi pri Bovcu s pisemsko in vožno pošto, ter s poštno hranilnico.

Župnijski izpit izdelali so s povoljnim uspehom od 8.—11. maja č. gg. Ant. Tomšič, levpski vikar; Blaž Bevk, kapelan na Mostu in Jurij Visintin, župnijski upravitelj v Muscoli.

Više redove: subdijakon 14. maja in dijakon 19. maja podelili so prevzv. knez nadškof goriški četrtoletnikom za škofoje: Gorica, Trst, Poreč in Krk, ter nekaterim tretjeletnikom za goriško nadvladikovino.

Za obrtno šolo v Gorici se slovenskim učnim jezikom poslalo je doslej 34 županij prošnje na ministerstvo. — „Soča“ obljubuje, da bo društvo „Sloga“ otvorilo obrtno šolo. Da le bo!

Procesija v praznik sv. Rešnjega Telesa vršila se je letos v Gorici prav v redu. V sporazumljenji cerkvene in mestne oblasti se je prvič letos pomikala procesija, mesto po Morelli-jevej, po vrtnaj ulici proti bogoslovnici in od tam na Travnik.

V podgorski tovarni ustavilo je delo kacic 40 delavcev. Zahtevali so manj dela, več plače. Po dveh dneh šli so zopet na delo. Tovarna jim je zvišala dnino.

Bivši goriški župan, dr. Maurovich, se je odpovedal mestnemu odborništvu in objavil poročilo o svojem 12-letnem županovanju. Doslej si niso Goričani še izvolili novega, ker vlada dela baje zapreke izvolitvi dr. Venutti-ja. Ko to pišemo, ni še dan volitve določen.

Umrl je v Gorici 13. maja, g. deželni računar, Andrej Jeglič za pljučnico. Bil je od vseh špoštovana oseba, kar je sijano dokazal pogreb. Sledil mu vreden naslednik-Slovenec!

Vikarjat Kal nad Kanalom smisli si letos za svojo novo cerkev nov križev pot. Podobe bo slikal g. Cesar v Gorici.

V Kred širijo in višajo cerkev, zidajo nov zvonik.

Na Livku zbrali so nad 1000 gld. za nove zvonve.

V Logah bodo gradili bržkone že na spomlad novo cerkev. Potrebščine za zidanje se že doražajo.

Na Trnovem so ustanovili mlekarско družbo. Mlekarica zidajo.

Slovenske paralelke na gimnaziju v Celju so baje že potrjene. Kedaj jih dobimo tudi v Trstu in Gorici?

Dolenjska železnica. Dne 31. m. m. je bila slovesno otvorena proga Grosuplje-Novomesto-Straža. — Kedaj bode pa po Vipavski dolini žvižgal hlapec?

„Ples prepir-uboj“. Reci kar hočeš, priplesu je vedno kaj nerodnega, in konča se ples čestokrat prav žalostno. Tako se je dogodilo tudi nedavno v Šopronju na Ogerskem, da so se vročekrvni mladenčji pri plesu sprli in stegli; orožnik, hoteč jih pomiriti, je bil tudi tepen, potem pa je rabil orožje ter dva usmrtil; na kar so siloma nanj navalili razkačeni plesalci; orožnik pa, braneč samega sebe, je še tri druge usmrtil, slednjič pa sam mrtev obležal. Torej šest mrličev radi nesrečnega plesa! —

Strela je vžgala 12. maja pri Gorici v rožni dolini senik Štef. Velikonje in mu vzročila kacic 100 gold. škod. Senik je bil zavarovan.

Nesreče: V Lomu se je vtopila 6 letna na Banjšicah pa 2 letna deklica; obe v napajeliščih za živino. — Ostrelil se je na obeh rokah mladenec iz sv. Lucije. Prepeljali so ga zdraviti v goriško bolnišnico. — 27. maja šla je neka žena iz Ločnika rezat listje za sviloprejke. Vrh murve, na kateri je sedla, se je vlomil, padla je in se močno pobila na obrazu. Nezavestno odpeljali so jo v Ločnik in prevideli se sv. zakramenti: Je-li okrevala ali umrla, ne vemo. — V Lokvah je vtonil 25 letni mladenec v velikem kalu vračajoč se iz krčme proti domu. — V Ravnici našli so staro pastarico mrtvo na paši. — Pod Morskem pri Kanalu zadremal je na vozu voznik iz sv. Lucije in padel pod voz. Kolo mu je močno strlo nogo. Peljali so ga na dom, kjer se zdravi. — V Morskem je skočil Jožef Tomažič, skozi okno, si zlomil jedno roko in eno nogo. Zdravi se v Gorici pri usmiljenih bratih. — Pri Majdi nad Kanalom padel je nek tamošnji gospodar raz murvo in se tako pobil, da so ga morali prevideti. — V Ajbi umrla je neka žena na porodu. Prekasno so iskali zdravniško pomoč v Gorici.

Stroj za požiranje dima pri železnicah je iznašel avstrijski inženir Langer. Stroj ta, majhen po svoji obliki, je velike važnosti, ker požira ves dim prihajajoč iz dimnika parnega stroja, da ne pride v neljubo dotiko

z nosom in očmi, pa tudi da ne leté iz dimnika svigajoče iskre, ki so že čestokrat prouzročile ogenj padajoč po slamnatih strehah ali suhem listju; vihu tega pa se z rabo tega stroja prihrani 20% oglja. Poskusi z novim strojem so se baje dobro ponesli.

Slovanski misal, t. j. rimski v staroslovenskem jeziku se je nedavno dotiskal v Rimu, ter razposlal onim škofijam po slovanskih krajih, kjer se še rabi staroslovenski jezik pri službi božji. Senjski škof Posilović (sedaj imenovan nadškof Zagrebški) je izdal o tej priliki posebno okrožnico, v katerej razpravlja o važnosti te liturgične knjige, ter jo priporoča svoji duhovščini.

Cerkveno imetje. Kakor poročajo časopisi, je odposlal nek okrajni zastop na Ogerskem prošnjo na deželni zbor, koja zahteva, da si prisvoji država vse cerkveno imetje. Seveda, računati pa že znajo ti zlobni nasprotniki cerkve, češ, vzemimo cerkveno imetje, in duhovništvo bo brez moči, mi pa bomo delali, kar se nam bo poljubilo. — Do tega sicer ne bo tako hitro prišlo, da bi kar od danes do jutri cerkveno imetje spravili v svojo mavho; pa ako tudi bi se utegnili kaj takega res prigoditi, bode znala katoliška duhovščina vendar zvesto čuvati njej izročén zaklad sv. vere. —

V proslavo 25-letnice naše šolske postave je objavila „Reichspost“ statistiko, iz katere je razvidno, da se je število mladoletnih zločincev od l. 1874. do 1889. pomnožilo od 17·8% na 21·8%, in število zločincev v starosti od 11. do 14. leta je naraslo od 333 iz l. 1874. na 614 v l. 1889. Kot žalosten izgled slabega upljava novodobne šole navede dejstvo, da sta binškošno soboto na Dunaju 13-letna deklica in njen 9-letni brat iskala si prostovoljne smrt v valovih; in to ne v trenutku razburjenosti ali strahu pred kako kaznijo, ampak sta že dalje časa pripravljala se za to žalostno smrt. Potem pravi „Reichspost“, da za časa verske ljudske šole res niso bili otroci tako „izobraženi“ in „razsvitljeni“, pa so imeli strah božji in bali so se pekla, zato pa so bili tačas samoumori med šolsko mladino le prav redka prikazen. — Uzlic temu pa, kakor piše ista „Reichspost“, nameravajo nekje pri Dunaju proslaviti 25-letnico nove šole celo s slovesno službo božjo (!?)

Urniki službe božje.

I. Cerkveni govori v slovenskem jeziku v Trstu.

1. Pri sv. Antonu nov. vsako nedeljo in praznik ob 6 zjutraj in ob 3 popoldne.
2. Pri sv. Antonu star. vsako nedeljo in praznik ob 6 $\frac{1}{2}$ zjutraj in ob 3 $\frac{1}{2}$ popoldne.
3. Pri sv. Jakobu vsako nedeljo in praznik ob 9 zjutraj in ob 3 popoldne.

II. Cerkveni govori v slovenskem jeziku v Gorici.

1. V stolni cerkvi vsako nedeljo in praznik ob 6 zjutraj.
2. Pri sv. Ignaciju na Travniku in pri sv. Vidu na Placuti vsako nedeljo ob 6 zjutraj.
3. Pod Turnom vsako drugo nedeljo ob 6 zjutraj.
4. V semeniški kapeli vsako nedeljo ob 3 popoldne.
5. Na Kostanjevici vsako tretjo nedeljo v meseci ob 2 $\frac{1}{2}$ popoldne za ude 3. reda sv. Frančiška.

Listnica uredništva.

G. St. v Kl. Hvala! Le kmalu še kaj! — G. Kr. St—lj v G. Vse v redu. —

Odgovorni urednik in izdajatelj J. Slavec.

Zahvala.

Vdano podpisana zahvaljujeva se vsem občinarjem na Opčini, posebno pa g. zdravniku, g. županu in vsem drugim, kateri so nama pomagali v nesreči, ki naju je zadela dne 11. maja ob 5. uri popol. blizu vasi Opčina.

Štorje, dne 20. maja 1894.

Ivan Stibilj, obč. sluga.

Josip Semič.

Kdor ne veruje, naj se prepriča!

Razprodaja spomladanskega in letnega blaga za vsak stan 25% pod ceno; 3 m. 20 c. štofa-stega blaga velja samo 2 gld. 50 nč. Ševiot iz čiste volne za jeden duhovniški talar (m. 3·25) velja samo 5 gld. 50 nč. Jeden meter blaga prodaja od 80 nč. do 6 gld. — Ako blago ni vredno po taisti ceni, se sprejme nazaj.

Martin Poveraj

na Travniku nasproti vojašnici v Gorici.

Dobiva se najceneje v podpisani lekarni ako se naroča po pošti

Ubald pl. Trnkóczy

lekar zraven rotovža v Ljubljani

priporoča:

ZA ŽELODEC:

Marijicele kapljice za želodec. — Steklenica 20 kr., 6 steklenic 1 gld. 3 tuct. 4 gld. 80 kr.

Odejalne ali čistilne kroglice čistijo želodec pri zabasanji, skaženem želodeci. — Škatulja 21 kr., jeden zavojček s 6 škatuljami volja 1 gld. 5 kr.

ZA PRSA:

Planinski zeliščni ali prsni sirup za odraslene in otroke; raztvorja sliz in lajša bolečine, n. pr. pri kašlju. — Steklenica 56 kr., 6 steklenic 2 gld. 50 kr.

ZA TRGANJE:

Protinski cvet (Gichtgeist) lajša in preganje bolečine v križu, nogah in rokah. — Steklenica 50 kr., 6 steklenic 2 gld. 25 kr.

Vsa ta naštetá in vsa druga zdravilna sredstva se dobivajo v lekarni

Ubalda pl. Trnkóczy-ja
v Ljubljani zraven rotovža
in se vsak dan s prvo pošto razpošiljujo.